

CONFERENCE BOOK

EGE 14. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

EGE
14TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
DECEMBER 23 - 29, 2025
İZMİR

Cilt 2

ISBN : 978-625-5694-64-5
Academy Global Publishing House

**EGE 14TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
DECEMBER 23 - 29, 2025
IZMIR**

Edited By
DR. AMANEH MANAFIDIZAJI

Issued: 30.12.2025
ISBN: 978-625-5694-64-5

ASSOCIATION & ACADEMIC INCENTIVES :

In the conference 684 papers have been presented by Turkish participants and 707 papers by foreign participants.
Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an "official assignment letter"

All rights of this book belong to Academy Global Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Academy Global–2025©

CONFERENCE ID

EGE 14TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES**DATE – PLACE****DECEMBER 23 - 29, 2025****IZMIR****ORGANIZATION****ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & JOURNALS****EVALUATION PROCESS****All applications have undergone a double-blind peer review process.****PARTICIPATING COUNTRIES**

Turkey – Iran – Mongolia – Georgia – India- Tanzania- Hungary – Malaysia- - Tunisia- Tajikistan- Germany -Japan – Serbia- Egypt – Algeria- Lebanon- Saudi Arabia – Cambodia – Spain- Kyrgyzstan – Albania – Pakistan- Russia- Kenya- North Macedonia- Kazakhstan – Indonesia – Bangladesh – Greece – Moldova – Nigeria – China - Oman – Philippines – Azerbaijan – Dubai - , Ethiopia – Qatar – Vietnam- Afghanistan – Romania – Cuba – Laos - South Africa – Ghana -

-

PRESENTATION**Oral presentation**

CONGRESS ORGANIZING BOARD

- Prof. Dr. Hülya Çiçek - Gaziantep Üniversitesi
- Prof. Dr. Ali Bilgili - Ankara Üniversitesi
- Prof. Dr. Naile Bilgili - Gazi Üniversitesi
- Prof. Dr. Başak Hanedan - Atatürk Üniversitesi
- Prof. Dr. Hajar Huseynova - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi
- Prof. Dr. Dwi Sulisworo - Ahmad Dahlan University
- Prof. Zain Musa - Royal Academy of Cambodia
- Prof. Dr. Sameer Jain - NICMAR University
- Prof Yakup Babayev - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi
- Prof. Dr. Suyatno - Ahmad Dahlan University
- Prof. Dr. Al-Rashiff H. Mastul -Mindanao State University
- Prof. Dr. Alhisan U. Jemsy - Mindanao State University
- Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi - Atatürk Üniversitesi
- Prof. Dr. Mehtap Kavurmacı - Atatürk Üniversitesi
- Prof. Dr. Belkıs Özkara - Afyon Kocatepe Üniversitesi
- Prof. Dr. Mavlonova Ugiloy Khamdamovna - Zarmed University
- Assoc. Prof. Dr. Aysel Arslan - Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
- Assoc. Prof. Dr. Yeliz Çakır Sahilli - Munzur Üniversitesi
- Assoc. Prof. Dr. Sıddık BAKIR - Ataturk Üniversitesi
- Assoc. Prof. Dr. Berna Koçak - Munzur Üniversitesi
- Assoc. Prof. Dr. Irade Kerimova - Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
- Assoc. Prof. Dr. Dhesi Ari Astuti - Ahmad Dahlan University
- Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat Baran - Batman Üniversitesi
- Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Aydın - Dicle Üniversitesi
- Assoc. Prof. Dody Hartanto - Ahmad Dahlan University
- Assoc. Prof. Dr. Rungchacadaporn - Ahmad Dahlan University
- Assoc. Prof. Nazile Abdullazade - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Assoc Prof. Dr. Feran Aşur - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Assoc Prof. Dr. Erkan EFİLTİ - Kırgızistan-Türkiye Manas University

Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti - Ahmad Dahlan University

Assoc. Prof. Ivaylo Staykov - New Bulgarian Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Abbas Ghaffari - Tebriz Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Yasemin Taş - Gazi Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Yeganə Qəhrəmanova - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Bülent Işık - Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Nurkan Yılmaz - İnönü Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Həmzə Əliyev- Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Sevrə Fırıncıoğulları

Assist. Prof. Ihwan Ghazali - Technic University of Malaysia

Assist. Prof. Dr. Abışov Elşad Şərəfxan oğlu- Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Assist. Prof. Dr. Mahrukh Dovlatzade - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Assist. Prof. Dr. Naci Büyükkaracıgan- Selçuk Üniversitesi

Assist. Prof. Dr. Songül Atak - Dicle Üniversitesi

Lecturer Mehmet Nuri Ödük - Selçuk Üniversitesi

Dr. Fatih İ. Kurşunmaden - Selçuk Üniversitesi

Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini Heydarlou –

Dr. Dadash Mehravari - Tebriz Üniversitesi

Dr. Aynurə Əliyeva - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Dr. Gültekin Gürçay

Dr. Amaneh Manafidizaji

Scientific & Review Committee

- Prof. Dr. Hülya Çiçek – Türkiye
Prof. Dr. Emine Koca – Türkiye
Prof. Dr. Fatma Koç – Türkiye
Prof. Dr. Valide Paşayeva - Türkiye
Prof. Dr. Ali Bilgili - Türkiye
Prof. Dr. Naile Bilgili - Türkiye
Prof. Dr. Başak Hanedan – Türkiye
Prof. Dr. Aysel Güven - Türkiye
Prof. Dr. Bülent Kurtişoğlu – Türkiye
Prof. Dr. Hajar Huseynova – Azerbaijan
Prof. Dr. Dwi Sulisworo – Indonesia
Prof. Dr. Natalia Latygina – Ukraina
Prof. Dr. Yunir Abdrahimov – Russia
Prof. Muntazir Mehdi – Pakistan
Prof. Dr. T.Venkat Narayana Rao – India
Prof. Dr. İzzet Gümüş – Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Bayram – Türkiye
Prof. Dr. Saim Zeki Bostan – Türkiye
Prof. Dr. Hyeonjin Lee – China
Prof. Yakup Babayev - Azerbaijan
Prof. Dr. Suyatno – Indonesia
Prof. Dr. Zain Musa – Cambodia
Prof. Dr. Sameer Jain – India
Prof. Mehdi Mohammadzade – Iran
Prof. Dr. Ika Maryani – Indonesia
Prof. Dr. Guler Yenice – Türkiye
Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi – Türkiye
Prof. Dr. Mavlonova Ugiloy Khamdamovna – Uzbekistan
Prof. Dr. Mehtap Kavurmacı – Türkiye

Prof. Dr. Belkıs Özkara – Türkiye

Prof. Dr. Al-Rashiff Hamjilani Mastul – Philipinnes

Prof. Dr. Alhisan U. Jemsy – Philippines

Assoc. Prof. Dr. Aysel Arslan - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Sıddık Bakır – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Meryem Öztürk - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Yeliz Çakır Sahilli - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Berna Koçak - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Dhesi Ari Astuti – Indonesia

Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Aydın - Türkiye

Assoc Prof. Dr. Feran Aşur – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Yasemin Taş – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Bülent Işık - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Nurkan Yılmaz - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Sevra Fırıncıoğulları - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Abdulsemet Aydın – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat Baran - Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Dilorom Hamroeva - Ozbekistan

Assoc. Prof. Dr. Abbas Ghaffari – Iran

Assoc. Prof. Ivaylo Staykov - Bulgaria

Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti – Indonesia

Assoc. Prof. Dr. Ümit Ayata – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Həmzə Əliyev - Azerbaijan

Assoc. Prof. Dr. Okan Sarıgöz – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Eda Bozkurt – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Ahmet Topal – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Kırbaş – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Mesut Bulut – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Fahriye Emgili – Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Sandeep Gupta – India

Assoc. Prof. Dr. Veysel Parlak – Türkiye

- Assoc. Prof. Dr. Mahmut İslamoğlu – Türkiye
- Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade – Azerbaijan
- Assoc. Prof. Dr. Irade Kerimova - Azerbaijan
- Assoc. Prof. Dr. Yeganə Qəhrəmanova – Azerbaijan
- Assoc. Prof. Dr. Ali Vandshoari – İran
- Assoc. Prof. Dr. Dinara Fardeeva – Rusya
- Assoc. Prof. Dr. Göksel Ulay – Türkiye
- Assoc. Prof. Dr. Erkan Efilti - Kirgizistan
- Assist. Prof. K. R. Padma – India
- Assist. Prof. Dr. Omid Afghan - Afghanistan
- Assist. Prof. Dr. Maha Hamdan Alanazi - Saudi Arabia
- Assist. Prof. Dr. Dzhakipbek Altaevich Altayev - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Amina Salihi Bayero – Nigeria
- Assist. Prof. Dr. Ahmad Sharif Fakheer - Jordania
- Assist. Prof. Dr. Dody Hartanto - Indonesia
- Assist. Prof. Dr. Ihwan Ghazali - Malaysia
- Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini Heyladou – Iran
- Assist. Prof. Dr. Bazarhan İmangalieva - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Keles Nurmaşulı Jaylıbay - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Mamatkuli Juraev – Ozbekistan
- Assist. Prof. Dr. Kalemkas Kalibaeva – Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Bouaraour Kamel – Algeria
- Assist. Prof. Dr. Alia R. Masalimova - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Amanbay Moldibaev - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Ayslu B. Sarsekenova - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Bhumika Sharma - India
- Assist. Prof. Dr. Gulşat Şugaeva – Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. K.A. Tleubergenova - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Cholpon Toktosunova – Kirgizia
- Assist. Prof. Dr. Hoang Anh Tuan – Vietnam
- Assist. Prof. Dr. Songül Atak - Türkiye

- Assist. Prof. Dr. Botagul Turgunbaeva - Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Dinarakhan Tursunaliyeva - Kirgizia
- Assist. Prof. Dr. Yang Zitong – China
- Assist. Prof. Dr. Gulmira Abndirasulova – Kazakhstan
- Assist. Prof. Dr. Imran Latif Saifi – South Africa
- Assist. Prof. Dr. Murat Genç – Turkiye
- Assist. Prof. Dr. Monisa Qadiri – India
- Assist. Prof. Dr. Vaiva Balciuniene – Lithuania
- Assist. Prof. Dr. Meltem Avan – Turkiye
- Assist. Prof. Dr. Abışov Elşad Şərəfxan oğlu - Azerbaijan
- Assist. Prof. Dr. Mahrukh Dovlatzade – Azerbaijan
- Assist. Prof. Dr. Naci Büyükkaracıgan – Turkiye
- Assist. Prof. Dr. Raihan Yusoph – Philippines
- Dr. Que-Nhu Duong - Vietnam
- Dr. Fatih İ. Kurşunmaden – Turkiye
- Dr. Mehmet Nuri Ödük – Turkiye
- Dr. Ayşe Baran - Turkiye
- Dr. Aynurə Əliyeva - Azerbaijan
- Dr. Sonali Malhotra – India
- Dr. Amaneh Manafidizaji - Iran

**EGE 14TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
DECEMBER 23 - 29, 2025
IZMIR**

NO : **AC- 14S - 2025. 438s– 3052**
Konu : Akademik Teşvik Uygunluk Belgesi

29/12/2025

İLGİLİ MAKAMA

Academy Global Conferences tarafından düzenlenen **Ege 14. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi** 23-29 Aralık 2025 tarihlerinde İzmir’de 44 farklı ülkeden akademisyenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Kongre kapsamında sunulan 1391 bildirinin 684’ü Türkiye’den, 707’si ise farklı 43 ülkeden katılan akademisyenler tarafından sunulmuştur. Kongre, 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen “Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarıdan fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır.” değişikliğine uygun olarak düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz ederiz

Saygılarımızla

Prof. Dr. Hülya Çiçek

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Tıp Fakültesi

Sayı : E-98102723-903.07-475454
Konu : Görevlendirme Talebi

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi : 27.03.2024 tarihli ve E--903.07-474236 sayılı yazı

Fakültemiz Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı'nda görevli öğretim üyesi Prof. Dr. Hülya ÇİÇEK'in Yükseköğretim Genel Kurulunun 15.06.2023 tarihli, 10 sayılı oturumunda alınan 2023.10.183 sayılı kararı gereğince Doçentlik Başvuru Şartlarında bulunan ve doçent olacak adaylardan istenen "Diğer uluslararası/ ulusal bilimsel toplantının düzenleme komitesinde resmi olarak görevlendirilmiş üniversite akademisyen temsilcisi bulunması zorunludur." maddesi gereğince, Academy Global Conference & Journals tarafından yapılan kongrelerin düzenleme kurullarında yolluksuz ve yevmiyesiz olarak görevlendirilme talebi ile ilgili dilekçesi ekte gönderilmiştir

Adı geçen öğretim üyesinin Academy Global Conference & Journals tarafından yapılan kongrelerin düzenleme kurullarında yolluksuz, yevmiyesiz olarak görevlendirilmesinde Dekanlığımızca bir sakınca bulunmamaktadır.

Onaylarınıza arz ederim

Prof.Dr. Şevki Hakan EREN
Dekan

OLUR

Prof.Dr. Arif ÖZAYDIN
Rektör

Ek:İlgi Dilekçe (1 Adet)

Dağıtım:

Gereği:

Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı Başkanlığı

Bilgi:

Sayın Prof.Dr. Hülya ÇİÇEK

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSFN3RR3CF* Pin Kodu : 27962

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/gaziantep-universitesi-ebys>

Adres : Gaziantep Üniversitesi Kampus Alanı, Tıp Fakültesi Dekanlığı, Şehitkamil - 27310 -

GAZİANTEP

Telefon : 0 (342) 360 60 60 Faks:0 (342) 360 16 17

e-Posta : tipfaksekg@gmail.com Web : www.gantep.edu.tr/~tipdekanlik/bilgipaketi

Kep Adresi : gauntipdek@hs01.kep.tr

Bilgi için : Hüseyin Temel

Unvanı : Bilgisayar İşletmeni V.

EGE 14th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
ARTWorld 7TH INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
December 23 - 29, 2025
IZMIR

Kongre Bağlantı Linki :

Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/88571518350?pwd=f0YazCWBmbAiWrHygjKSjkbbsvotfd.1>

Meeting ID: 885 7151 8350

Passcode: 202224

ÖNEMLİ AÇIKLAMA (Lütfen okuyunuz)

- ZOOM bağlantısı için yukarıda verilen bağlantıyı veya yine yukarıda verilen giriş bilgilerini kullanabilirsiniz.
- **Oturum içerisinde en KIDEMLİ olan moderatör olarak seçilir. Moderatörün oturum düzenini gözetmesi, akademisyen adaylarını yönlendirmesi beklenmektedir.**
- Oturuma bağlanmadan önce Salon numaranızı adınızın önüne aşağıdaki gibi ekleyiniz. Bu sayede kongre açılışında beklemeden oturumlarınıza gönderilebileceksiniz. Ör. 5 Ahmet Ahmetoglu
- **Sunum süresi 10 dakikadır. Bu sürenin aşılmasını moderatörler temin edecektir.**
- Sunum sonrası 5 dakikayı geçmeyen soru-cevap, tartışma süresi verilmektedir.
- **Sunumlar TÜRKÇE veya İNGİLİZCE yapılabilmektedir.**
- Kameralar, oturum süresince toplam % 70 oranında açık olmak zorundadır.
- **Sunum yapan katılımcının kamerası açık olmak zorundadır.**
- Sunum yapmak zorunludur. **Herhangi bir nedenle sunum yapmamış olan katılımcıya sertifika verilmesi ve çalışmasının yayınlanması sözkonusu olamaz.**
- Katılımcı, kendi oturumda, oturum bitene kadar bulunmak zorundadır.
- Katılımcıların kendi oturumları dışındaki oturumlara katılma zorunluluğu yoktur.
- ZOOM platformunun kapasite sınırı nedeniyle, DİNLEYİCİ, sadece kapasite izin verdiği sürece kabul edilebilmektedir.
- **SADECE ÇALIŞMADA YAZAR OLARAK GEÇEN KİŞİLER SUNUM YAPABİLİR !**

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

DİJİTAL DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE'YE UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Doç. Dr. Yahya AKTU

Siirt Üniversitesi, Eruh Meslek Yüksekokulu, Siirt
aktuyahya@gmail.com-**ORCID:** 0000-0002-5540-7399

Dr. Öğr. Üyesi Ercan ARAS

Iğdır Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Iğdır
ercanaras0104@gmail.com- **ORCID:** 0000-0003-1361-3212

Dr. Ayfer İLYAS

Milli Eğitim Bakanlığı, Adapazarı Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Sakarya
ayfer@sakarya.edu.tr -**ORCID:** 0000-0003-4311-158X

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, dijital dayanıklılık ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ile geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılmasıdır. Dijital dayanıklılık Ölçeği bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları risk ve tehditlere karşı dayanıklılık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 16 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları öz-yeterlik, çaresizlik, sosyal destek, gelişim ve öğrenme boyutlarıdır. Bu boyutlar, bireylerin dijital tehditlere karşı önceden hazırlıklı olma, sorunlardan sonra toparlanma ve uyum sağlama, dijital ortamlarda kendine güven duyma ve dijital deneyimlerden ders çıkararak gelişim sağlama kapasitelerini ölçmektedir. Geçerlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizi ile dört boyutlu yapı doğrulanmıştır.

Bu çalışmada, dijital dayanıklılık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik özellikleri doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ve yapısal eşitlik modellemesi (SEM) teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Çalışma, 235 üniversite öğrencisinden elde edilen verilerle yürütülmüştür. Analiz sonuçları, ölçeğin dört boyutlu yapısının kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır ($\chi^2/df = 2.27$, RMSEA = .07 (90% CI: .06-.08), SRMR = .09, CFI = .87, GFI = .90, IFI = .87, TLI = .84, AGFI = .85). Ölçeğin faktör yükleri .34 ile .86 arasında değişmektedir. Güvenirlik analizlerinde Cronbach alfa ($\alpha = .85$), McDonald's omega ($\omega = .85$) ve Guttman lambda-6 ($\lambda_6 = .87$) değerleri yüksek bulunmuştur.

Dijital dayanıklılık ölçeği, bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları zorluklara karşı dayanıklılık düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araçtır. Gelecek çalışmalarda ölçeğin farklı örneklemeler üzerinde test edilmesi, boylamsal araştırmalarla zaman içindeki tutarlılığının incelenmesi ve nitel veri ile desteklenen karma yöntem çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital dayanıklılık, ölçek uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik, doğrulayıcı faktör analizi

1. GİRİŞ

Teknolojinin ve dijitalleşmenin hızla arttığı günümüzde bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları zorluklar yalnızca uyum ve öğrenme süreçlerini değil, aynı zamanda dayanıklılık düzeylerini de etkilemektedir. Nitekim Dijital dayanıklılık, bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları risk ve tehditlere karşı uyum sağlama, toparlanma ve güvenli davranışlarını sürdürebilme kapasitesini ifade eden çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Joinson vd., 2023; Pangrazio & Sefton-Green, 2021). Literatürde dijital dayanıklılığın ölçülmesine yönelik sınırlı sayıda ölçek bulunmaktadır. Bu nedenle geliştirilen ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik özelliklerinin incelenmesi, hem akademik araştırmalar hem de uygulama alanları açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, dijital dayanıklılık ölçeğinin (Human Cyber-Resilience Scale) geçerlik ve güvenilirlik özellikleri üniversite örnekleminde incelenmiştir.

Dijital teknolojilerin hızla çeşitlendiği ve çevrimiçi ortamların günlük yaşamın merkezine yerleştiği günümüzde, bireylerin dijital uyarılara karşı nasıl tepki verdikleri, bu ortamlarda ne ölçüde sağlıklı ve sürdürülebilir bir etkileşim kurabildikleri büyük önem taşımaktadır. Dijital dayanıklılık, bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları güçlüklerin kendi psikolojik iyi oluşları üzerindeki etkilerini yönetebilme becerilerini ifade eden önemli bir olgudur. Dijital dayanıklılık, yalnızca dijital ortamlardan kaçınma ya da güvenlik odaklı davranışlarla değil, uygun çevrimiçi fırsatlara ve zorluklara etkin biçimde katılım yoluyla gelişen dinamik bir kişilik özelliğidir (UK Council for Internet Safety, 2019).

Dijital yaşam bireye aşırı bilgi yüklemesi (Bawden & Robinson, 2020), çevrimiçi tehditler barındırması (Setyawati, Mareza & Hamka, 2022), sosyal karşılaştırmalara neden olması (Pellegrino, 2024) ve sürekli bağlantıda olmanın getirdiği baskı sonucunda olumsuz bilişsel ve duygusal tepkilerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Dijital dayanıklılık düzeyi düşük bireyler, teknolojik aksaklıkları bireysel yetersizlik olarak yorumlayarak dijital becerilerine ilişkin olumsuz algılar geliştirmekte ve bu durum onların yaşamını olumsuz etkilemektedir. (Sun et al., 2022; Vissenberg, d'Haenens & Livingstone, 2022).

Bu açıdan dijital dayanıklılığı yüksek bireyler, dijital ortamları daha öngörülebilir, yönetilebilir ve fırsat odaklı bir yapı olarak değerlendirme eğilimindedir. (Sun et al., 2022; Pan et al., 2024; Zayed, 2024; Qamaria et al., 2025; DigiWELL Consortium, 2024) Bu durum, dijital zorluklar ve risklerle başa çıkmayı kolaylaştırmakta; bilişsel yüklenmeyi azaltmakta ve olumlu duygulanımı destekleyerek bireyin yaşamına olumlu katkıda bulunmaktadır. (Vanden Abeele, 2021; Sun et al., 2022) Buna karşılık dijital dayanıklılığın düşük olduğu durumlarda bireyler dijital ortamları belirsiz, tehditkâr ve kontrol edilmesi zor bir alan olarak algılamakta; bu da olumsuz duygulanım, kontrol kaybı hissi ve artan bilişsel yüklenme gibi olumsuz durumlara yol açmaktadır (Zayed, 2024; Sun, Yuan, Qian, He & Luo, 2022).

Dolayısıyla dijital dayanıklılık, bireyin dijital çevreyle kurduğu bilişsel ve duygusal ilişkinin niteliğini şekillendiren önemli bir psikolojik kaynak olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle dijital dayanıklılık düzeyinin belirlenmesi, dijital çağın psikolojik uyum dinamiklerini anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Dijital teknolojilerin yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline geldiği günümüzde, bireylerin bu teknolojilere nasıl uyum sağladığını, dijital stresi nasıl yönettiğini ve dijital kaynakları ne ölçüde amaçlı ve sağlıklı biçimde kullandığını değerlendirmek hem araştırma hem de uygulama bağlamında önemli katkılar sunmaktadır.

1.1. Araştırmanın Önemi

Dijitalleşmenin bireylerin günlük yaşamını, öğrenme süreçlerini ve psikolojik iyi oluşunu doğrudan etkilediği günümüzde, dijital ortamlarda karşılaşılan zorluklara uyum sağlama ve baş etme becerilerinin ölçülmesi giderek önem kazanmaktadır. Ancak Türkiye’de bireylerin dijital dayanıklılık düzeylerini ölçmeye yönelik geliştirilmiş veya uyarlanmış geçerli ve güvenilir bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu araştırma, dijital dayanıklılık kavramının ölçülmesine yönelik bir ölçme aracı sunarak alandaki önemli bir boşluğu doldurmayı ve gelecekte yapılacak araştırmalara temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Dijital Dayanıklılık Ölçeği’nin Türkçe’ye uyarlanması ve geçerlik-güvenirlilik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri mevcut durumu olduğu gibi ve değiştirmeden ortaya koymayı amaçlamayan nicel araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2019). Araştırma 2025-2026 eğitim-öğretim güz yarıyılında bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerle yürütülmüştür. Araştırmaya 235 üniversite öğrencisi katılım sağlamıştır. Veriler uygun örnekleme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi para, zaman ve işgücü açısından kolaylık sağlayan bir yöntem olduğu için tercih edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2019).

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri çevrimiçi olarak toplanmıştır. Google Formlar aracılığıyla hazırlanan veri toplama seti çevrimiçi olarak öğrencilere gönderilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılmadan önce bireylerden aydınlatılmış onam alınmıştır. Çalışmaya sadece gönüllü bireylerin katılmasına dikkat edilmiştir. Bu çalışma için, Iğdır üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan 21.11.2025 tarihli ve 2025/44 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Bu formda katılımcılara ait demografik bilgiler ve araştırmanın bağımsız değişkenleri yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Bu formda katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi vb. özelliklerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler bulunmaktadır.

Dijital Dayanıklılık Ölçeği

Orijinal ölçek, bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları risk ve tehditlere karşı dayanıklılık düzeylerini ölçmek amacıyla Joinson vd., (2023) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 16 madde ve dört altboyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları öz-yeterlik, çaresizlik, sosyal destek, gelişim ve öğrenme boyutlarıdır. Bu boyutlar, bireylerin dijital tehditlere karşı önceden hazırlıklı olma, sorunlardan sonra toparlanma ve uyum sağlama, dijital ortamlarda kendine güven duyma ve dijital deneyimlerden ders çıkararak gelişim sağlama kapasitelerini ölçmektedir. Ölçek 5’li Likert tipi ile puanlanmaktadır (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum). Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten 16 ile 80 arasında puan alınabilmekte, yüksek puanlar daha yüksek siber dayanıklılık düzeyini göstermektedir.

2.4. Veri Analizi

Bu araştırmadan elde edilen veriler SPSS 27.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normalliğini test etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Verilere ait çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2019).

3. BULGULAR

Çizelge 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	%	Sınıf Düzeyi	%
Kız	140 (%59.57)	1.sınıf	40 (%17.02)
Erkek	95 (%40.43)	2.sınıf	46 (%19.57)
		3.sınıf	60 (%25.53)
		4.sınıf	89 (%37.87)
Toplam	235		235

Araştırmaya toplam 235 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %59.57’si kız (n = 140), %40.43’ü erkek (n = 95) öğrencilerden oluşmaktadır. Sınıf düzeylerine göre dağılım incelendiğinde, katılımcıların %17.02’sinin 1. sınıf (n = 40), %19.57’sinin 2. sınıf (n = 46), %25.53’ünün 3. sınıf (n = 60) ve %37.87’sinin 4. sınıf (n = 89) öğrencisi olduğu görülmektedir. En yüksek katılımın 4. sınıf öğrencilerinden oluştuğu, en düşük katılımın ise 1. sınıf öğrencilerinde olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerine ilişkin verilerden elde edilen bulgular Çizelge-2’de sunulmuştur.

Çizelge 2. Ölçeğe İlişkin Güvenirlik Analizleri

	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	iki yarı Test Güvenirliği	McDonald’s omega	Guttman lambda-6
Dijital Dayanıklılık Ölçeği	16	.85		.71	.85

Dijital dayanıklılık ölçeği Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ($\alpha = .85$), McDonald's omega ($\omega = .85$) ve Guttman lambda-6 ($\lambda_6 = .87$) değerleri yüksek bulunmuştur. Ölçek geliştirme çalışmalarında güvenilirlik katsayısının .70 ve üzerinde olan ölçeklerin güvenilir kabul edildiği göz önüne alındığında ölçeğin iç tutarlık katsayıları ile iki yarı güvenilirlik katsayılarının yeterli olduğu söylenebilir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği için 72 öğrenciye dört hafta arayla iki kez uygulama yapılmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon .71 olarak bulunmuştur.

3.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Bulguları

Dijital dayanıklılık ölçeğinin 16 madde ve 4 faktörlü yapı geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmıştır.

Analiz sonuçları incelendiğinde, ölçeğin 16 madde ve dört boyutlu yapısının kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır ($\chi^2/df = 2.27$, RMSEA = .07 (90% CI: .06-.08), SRMR = .09, CFI = .87, GFI = .90, IFI = .87, TLI = .84, AGFI = .85). Ki-kare / serbestlik derecesi ($\chi^2/df = 2.27$). Buna göre Ki-kare/serbestlik derecesi değerinin kabul edilebilir uyum sınırları arasında olduğu söylenebilir. Benzer şekilde RMSEA değeri kabul edilebilir değer aralıkları içerisinde yer almaktadır. Ölçeğin faktör yükleri .34 ile .86 arasında değişmektedir. Yani bazı maddelerin faktörü orta düzeyde, bazılarının ise çok güçlü düzeyde temsil ettiği anlamına gelir. Faktör yükü, bir maddenin ait olduğu faktörle ne kadar ilişkili olduğunu gösterir. Değer yükseldikçe madde, o faktörü daha iyi ölçüyor demektir. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, genel olarak modelin veriyle kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği söylenebilir.

4. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Dijital dayanıklılık Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlama çalışması yapılmıştır. Genel olarak modelin veriyle kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini, ancak bazı karşılaştırmalı uyum indekslerinin sınırda olması model uyumunun orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Dijital dayanıklılık ölçeğinin bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları zorluklara karşı dayanıklılık düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu ortaya çıkmıştır. Gelecek çalışmalarda ölçeğin farklı örneklemeler üzerinde test edilmesi, boylamsal araştırmalarla zaman içindeki tutarlılığının incelenmesi ve nitel veriler ile desteklenen karma yöntem çalışmalarının yapılması önerilebilir.

Dijital dayanıklılık ölçeği ile üniversite öğrencilerinin dijital dayanıklılık düzeyleri belirlenerek, dijital risklerle başa çıkma becerilerine yönelik çalışmalara katkı sağlanabilir.

Bununla birlikte, bu ölçme aracı ile üniversite öğrencilerine sunulan psikolojik danışma hizmetlerinin etkililiği değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Bawden, D. & Robinson, L. Information Overload: An Overview. In: *Oxford Encyclopedia of Political Decision Making*. . Oxford: Oxford University Press. 2020. doi: [10.1093/acrefore/9780190228637.013.1360](https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1360)
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E. Ç., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi, 2019.
- George, D., & Mallery, P. *IBM SPSS statistics 25 step by step: A simple guide and reference* (15th ed.). Routledge, 2019.
- Joinson, A. N., Dixon, M., Coventry, L., & Briggs, P. Development of a new ‘human cyber resilience scale’, *Journal of Cybersecurity*, Volume 9, Issue 1, 2023, tyad007, <https://doi.org/10.1093/cybsec/tyad007>
- Pan, Q., Lan, M., Tan, C. Y., Tao, S., Liang, Q., & Law, N. Protective factors contributing to adolescents’ multifaceted digital resilience for their wellbeing: A socio-ecological perspective. *Computers in Human Behavior*, 155, 1–15.2024. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108164>
- Pangrazio, L., & Sefton-Green, J. Digital rights, digital resilience: A study of children’s digital practices. *Learning, Media and Technology*, 46(2), 193–206.2021. <https://doi.org/10.1080/17439884.2021.1876084>.
- Qamaria, R. S., Kuswandi, D., Setiyowati, N., & Bahodirovna, A. M. Digital resilience in adolescence: A systematic review of models, methods and theoretical perspectives. *Multidisciplinary Reviews*, 8(9), 2025. <https://doi.org/10.31893/multirev.2025287>
- Setyawati R., Mareza, L. & Hamka, M. Digital Resilience: Opportunities And Threats For Adolescents In A Virtual World, *Acta Informatica Malaysia (AIM)*, Zibeline International Publishing, vol. 6(2), pages 67-71, August. 2023.
- Sun H, Yuan C, Qian Q, He S, Luo Q. Digital Resilience Among Individuals in School Education Settings: A Concept Analysis Based on a Scoping Review. *Front Psychiatry*. 2022.
- Vanden Abeele, M. Digital Wellbeing as a Dynamic Construct, *Communication Theory*, Volume 31, Issue 4, , Pages 932–955, 2021. <https://doi.org/10.1093/ct/qtaa024>
- Vissenberg, J., d’Haenens, L., & Livingstone, S. Digital literacy and online resilience as facilitators of young people’s well-being? A systematic review. *European Psychologist*, 27(2), 76–85.2022. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000478>
- Zayed, A.M. Digital Resilience, Digital Stress, and Social Support as Predictors of Academic Well-Being among University Students, *Journal of Education and Training Studies*, Redfame publishing, vol. 12(3), pages 60-74, July.2024. <https://www.gov.uk/government/publications/digital-resilience-framework> (Erişim tarihi: 22.12.2025)